

Nelson Goerner op Storioni Festival

Pianist van de naakte klank

De Argentijnse meesterpianist Nelson Goerner speelt in januari onder meer Chopin, Schubert en Rachmaninov op het Storioni Festival in Eindhoven, waar hij eerder te gast was. De aanpak in Brabant is volgens hem bijzonder: 'Geen afgerond recital maar losse stukken in programma's met het Storioni Trio en andere musici. Daarbij is dit het jubileumfestival, dat wilde ik niet missen.'

TEKST: RENÉ SEGHERS, FOTO'S: JEAN-BAPTISTE MILLOT

Bij pianorecitals gaat het vaak over *touché*, zeg maar 'gevoelsinterpretatie'. De specialist daarentegen heeft het graag over de techniek. Vroeger was dat de mate van *rubato*, tegenwoordig een lijstje waarin wordt vastgelegd of alle accenten in de partituur wel 'exact' worden gespeeld. Verder gaat het ook vaak over 'de bedoeling van de componist'.

Voor Nelson Goerner draait het in zijn spel vooral om zijn eigen gevoel: 'Ik studeer al mijn vertrouwde stukken periodiek opnieuw in vanaf nul, maar speel ze met de ervaring van dat moment zowel in technische als in menselijke zin. Mijn grondgevoel is daarbij gelijk gebleven aan het gevoel dat ik had toen ik de piano voor het eerst ontdekte; dat was in mijn oma's huis. Ik werd betoverd door de naakte klank. Toen mijn grote zus vervolgens pianoles kreeg, keek ik stomverbaasd naar die papieren noten die zij tot klinken bracht. Ik snapte er helemaal niets van en smeekte mijn ouders om ook les te mogen nemen. Ik moest en zou die geheime code kraken! Mijn oma's piano was verder gammel en vals, maar ik werd er als een magneet door aangetrokken. Mijn fascinatie voor de naakte klank is altijd de basis gebleven. Ik heb daarna geluk gehad met mijn leraren. Ik had een gave, maar ze hebben mij nooit als kindsterretje behandeld. Er

waren maar weinig concerten en ik kreeg tijd om me in rust te ontwikkelen. Tegenwoordig moet alles zó snel. Je wint een concours en wordt allerlei grote zalen in gekatapulteerd zonder dat je hebt kunnen rijpen.'

Mix van culturen

De doorsnee Nederlander associeert Argentinië met Máxima, tango, Piazzolla, het musicalliedje *Don't cry for me Argentina* en steaks. Zelden denkt men bij Argentinië aan een mondiaal aansprekende klassieke-muziekcultuur. Zoveel onbegrip doet de vlam van het patriotisme in Goerner ontbranden: 'Ik ben een volbloed Argentijn, maar Argentinië is een land van immigranten uit alle hoeken van de wereld. Ik heb zelf Duits, Italiaans, Spaans en inheems bloed. Mijn opa was Duits. Er is een mix uit al die culturen ontstaan, ook met de inheemse Argentijnen die met veel pijn en moeite hun eigen cultuur hebben bewaard. Dat multiculturele definieert voor mij Argentinië. Het maakt ook dat een Argentijn zich snel ergens thuis voelt. Verder heeft Argentinië een grote muziekcultuur met goede docenten. Er is altijd een publiek voor klassieke muziek geweest. Al in de negentiende eeuw kwamen beroemdheden er 's zomers spelen, toen

Europa en Amerika nog geen zomerfestivals hadden. De grootste operahuizen en concertzalen stonden in Zuid-Amerika, want men wilde de cultuur van de thuislanden importeren. De passie voor muziek en de nieuwsgierigheid naar de laatste ontwikkelingen was enorm groot. En niet alleen in Buenos Aires, maar die beroemdheden kom je op de gekste plekken tegen.'

Verlengstuk van de componist

Goerner heeft Chopin gespeeld op historische instrumenten, samen met Frans Brüggen. Hij vond het een interessante ervaring, zonder er iets mee te willen bewijzen. 'Niemand weet wat negentiende-eeuwse componisten exact bedoelden. Zelfs als we hun werk in eigen uitvoeringen hebben, zoals bij twintigste-eeuwse componisten als Stravinsky of Rachmaninov, is dat nooit het laatste woord. Stravinsky was geen groot dirigent, Rachmaninov wel een fantastisch pianist. Hij heeft definitieve opnamen van zijn eigen werken nagelaten, maar was zelf juist gefascineerd door hoe anderen

zijn muziek speelden. Solisten zijn zo belangrijk geworden, omdat ze met hun persoonlijkheid iets aan de traditie toevoegen. Daardoor blijft zo'n stuk steeds weer interessant en ontdek je er bij iedere nieuwe uitvoering nieuwe lagen in. De magie van een instrument wordt vooral bepaald door de mate waarin iemand zijn eigen gevoel geloofwaardig op het publiek over kan brengen. Mijn doel in muziek is nooit carrièregericht geweest. Ik wil steeds dieper in mijn gevoel bij de muziek doordringen; ik speel nooit op routine. Dat zou dodelijk zijn voor mijn spel, zowel voor het publiek als voor mijzelf. Het mooie is dat er niet één Chopin is, er zijn er ontelbaar veel. Niet alleen in de wereld, maar ook in mijzelf.'

Mooie woorden, maar toch moet je ook gages uit-

'Ik speel nooit op routine. Dat zou dodelijk zijn voor mijn spel'

onderhandelen en voor zo'n zaal gaan staan. Dat veronderstelt een zekere mate van geloof in eigen kunnen.

Goerner: 'Natuurlijk heb je een zekere mate van ijdelheid nodig, het geloof dat je iets te vertellen hebt. Maar je groeit van jongs af aan in dat proces. Toch ben je op het *moment suprême* uiteindelijk toch slechts het verlengstuk van de componist. We doen het allemaal vanuit diezelfde abstracte noten en iedereen doet daar iets anders mee, domweg omdat ze mij iets anders zeggen dan een andere pianist. Dat is een spannende paradox.'

Over de liefde

Op het Storioni Festival speelt Goerner naast Rachmaninovs *Cello Sonate* en Schuberts *Duo Sonate* ook Chopins *Concerto nr. 2*, diens *Nocturne opus 15/1* en het *Scherzo nr. 3*. Goerner: 'De gemene deler is dat dit romantische stukken zijn. Ze gaan overduidelijk over de liefde, maar zijn vanuit heel verschillende belevingswerelden gecomponeerd. Chopin schreef dit concerto op jonge leeftijd toen hij erg verliefd was; dat hoor je terug. Maar je hoort meer. De kunst is dat hij in de uitdrukking van zijn individuele gevoel een universele snaar weet te raken, die eerst in Europa en inmiddels over de hele wereld dwars door alle culturen heen wordt herkend. Het is een universele taal die tweehonderd jaar na het componeren nog steeds aan intensiteit wint. Dat is de kracht van muziek.'

Rachmaninovs *Sonate voor cello en piano* is één van de mooiste stukken voor die combinatie, betoogt Goerner: 'Ik heb dat stuk al meer dan twintig jaar lang met cellisten gespeeld; het is heel expressief. In de Russische gevoelswereld van Rachmaninov is de liefde turbulent en gecompliceerd; wellicht door drank, huiselijk geweld en overspel. Je kunt er door de jaren heen heel anders naar luisteren, dat hangt van je eigen ervaringen af. Het is enorm virtuoos geschreven met de pianist op de troon, maar ook de cello heeft hier expressieve melodieën die alleen door een cello kunnen worden verteld.'

In Schuberts *Duo Sonate* is de liefde delicaat en teder, het is enorm intiem en poëtisch. De liefde is verheven, bijna religieus.

Goerner: 'Eigenlijk, en dat geldt voor veel van zijn muziek, hoor je in Schuberts liefdesbeleving dat de dood niet veraf is. Gek genoeg is het in A majeur geschreven, een opgewekte toonsoort, maar het klinkt toch heel melancholisch. Alsof het einde al in de eerste schuchtere kus besloten ligt. Schuberts kracht is de simplicitéit van zijn componeren. Hij bereikte de diepste expressie met de kleinste middelen, dat is echt geniaal.' ■

Storioni Festival, 18 t/m 29 januari 2017. Meer informatie:
www.storionifestival.nl

